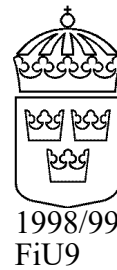

Finansutskottets betänkande

1998/99:FiU9

Allmänna pensionsfondens verksamhet år 1997
(skr. 1997/98:163)

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande regeringens skrivelse 1997/98:163 Allmänna pensionsfondens verksamhet år 1997 samt en motion som väckts med anledning av skrivelsen.

Utskottet föreslår att regeringens skrivelse läggs till handlingarna och att motionen avstyrks.

Till betänkandet har fogats en reservation och ett särskilt yttrande.

Skrivelsen

I regeringens skrivelse 1997/98:163 lämnas en redogörelse för Allmänna pensionsfondens verksamhet under år 1997.

Motionen

1998/99:Fi3 av Peter Eriksson (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utarbetande av en etisk investeringspolicy för Allmänna pensionsfondens placeringar.

Utskottet

Skrivelsen

I skrivelsen lämnar regeringen en redovisning av Allmänna pensionsfondens verksamhet under år 1997. I redovisningen ingår bl.a. en sammanställning av fondstyrelsernas årsredovisningar, en sammanfattning av fondstyrelsernas utvärderingar av den egna medelsförvaltningen samt regeringens utvärderingar av fondstyrelsernas förvaltning av fondkapitalet. Nytt för i år är att regeringen har anlitat extern utvärderingsexpertis för att få ett bättre underlag för sin utvärdering.

Sammanställningen av fondstyrelsernas årsredovisningar visar att det marknadsvärderade resultatet för hela AP-fonden under verksamhetsåret 1997 var 60,3 miljarder kronor. Avgiftsunderskottet i pensionssystemet uppgick under året till 34 miljarder kronor. Sammantaget innebär detta att det totala fondkapitalet under året ökade med drygt 26 miljarder till 711,5 miljarder kronor. Det marknadsvärderade resultatet motsvarar en avkastning

på 9 % på det totala fondkapitalet. Konsumentprisindex steg med 1,9 % under år 1997 vilket innebär att den reala avkastningen på fondkapitalet blev omkring 7 %. Med tanke på fondstyrelsernas långsiktiga placeringshorisonter utvärderar regeringen fondernas resultat under rullande femårsperioder. Den genomsnittliga årliga avkastningen för femårsperioden 1993–1997 uppgick till 11,8 %. För femårsperioden blev den reala avkastningen höga 9,6 %.

I skrivelsen sammanfattas de olika fondstyrelsernas egna resultat-uppföljningar varefter den externa utvärderarens rapport och regeringens bedömning av förvaltningen presenteras.

Första–tredje fondstyrelserna har uppfyllt sitt mål att realvärdesäkra kapitalet under perioden 1993–1997. Regeringen anser emellertid att det av fondstyrelserna uppställda målet är för lågt satt och efterlyser ett bra jämförelseindex för att på ett bättre sätt framdeles kunna utvärdera totalavkastningen. De nominella räntebärande placeringarna som utgör 86 % av fondstyrelsernas kapital har årligen i genomsnitt avkastat 6,2 %, vilket är något bättre än deras interna index. Första–tredje fondstyrelserna har enligt regeringens uppfattning inte utnyttjat möjligheten till internationell diversifiering. Endast en liten del av utrymmet för placeringar i utländska tillgångar har utnyttjats.

Under den senaste femårsperioden uppnådde fjärde och femte fondstyrelserna en genomsnittlig årlig avkastning på hela fondkapitalet på 27 respektive 28 %, vilket är sämre än det uppställda målet att överträffa Findatas avkastningsindex, som under motsvarande period växte med i genomsnitt 30 % per år. Ett huvudskäl till att fjärde och femte fondstyrelserna inte når upp till index är den stora andelen likvida medel som funnits i portföljerna. Vid en analys av enbart aktieförvaltningen har bägge fondstyrelserna haft ett tillfredsställande resultat. Inte heller fjärde och femte fondstyrelserna har dock utnyttjat de möjligheter som finns till utländsk diversifiering på ett tillfredsställande sätt.

I fjolårets skrivelse riktade regeringen kritik mot första–femte fondstyrelsernas uppsatta mål för förvaltningen. Kritiken avsåg såväl målens innehåll som deras precision. Riksdagen instämde i kritiken (bet. 1997/98:FiU6, rskr. 60).

I årets skrivelse följer regeringen upp denna kritik. Första–tredje och fjärde fondstyrelserna har förbättrat sina mål, men regeringen saknar fortfarande tydlighet i vissa av målformuleringarna, särskilt vad beträffar totalavkastning och portföljrisker. Femte fondstyrelsen har endast gjort mindre förändringar till följd av regeringens skrivelse och uppvisar alltså brister i verksamhetens utformning med avseende på målformuleringar och uppföljning av verksamheten.

Sjätte fondstyrelsen har inlett sin verksamhet förtjänstfullt och satt upp tydliga och uppföljbara mål. Regeringen kritiserar dock sjätte fondstyrelsen för att man rekvirerade sina medel i ett alltför tidigt skede, innan erforderliga system och kompetens fanns på plats.

Sammanfattningsvis anser regeringen återigen att fondstyrelserna bör se över sina målformuleringar för att möjliggöra en bra utvärdering av sina verksamheter.

Motionen

I *motion 1998/99:Fi3* av Peter Eriksson (mp) anför motionären att det är angeläget att AP-fonden skaffar sig en etisk policy för sina investeringar eftersom fonden är en viktig aktör på finansmarknaderna. Enligt motionären är etiskt investerande ett samlingsnamn för hur investeringar placeras utifrån moraliska, sociala och/eller ekologiska kriterier. Motionären anser att den etiska investeringspolicyn i första hand skall avse AP-fondens aktieinvesteringar. Men även för AP-fondens placeringar som görs i obligationslån bör det vara fullt möjligt att utveckla etiska kriterier. Motionären anser således att regeringen bör utarbeta en etisk investeringspolicy för AP-fondens placeringar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har granskat skrivelsen. Liksom regeringen anser utskottet att det beträffande första–tredje och fjärde fondstyrelserna fortfarande saknas tydlighet i vissa av målformuleringarna och att femte fondstyrelsen alltjämt uppvisar brister i verksamhetens utformning med avseende på målformuleringar och uppföljning av verksamheten (jfr bet. 1997/98:FiU6). Fondstyrelserna bör därför vidta de åtgärder som regeringen föreslagit. Med det anförda föreslår utskottet att regeringens skrivelse läggs till handlingarna.

Med anledning av motionen vill utskottet anför att finansminister Erik Åsbrink under hösten 1996 förklarat att regeringen skall se över hela AP-fondens organisation och placeringsregler. Översynen har pågått under 1997. I januari 1998 kom de partier som står bakom ålderspensionsreformen överens om att genomföra gemensamma överläggningar om AP-fondens organisation och placeringsregler i ljuset av denna reform. Arbetet bedrivs i en parlamentarisk arbetsgrupp under finansministerns ledning. Arbetsgruppen meddelade i mars att man avser att presentera ett förslag under hösten 1998 med inriktning på att de nya reglerna skall kunna träda i kraft år 2000.

Utskottet har tidigare behandlat en motion liknande den nu aktuella i betänkande 1997/98:FiU6. Utskottet avstyrkte motionen med hänvisning till den pågående översynen av AP-fondens organisation och placeringsregler. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag. Mot bakgrund av den pågående översynen anser utskottet alltjämt att det saknas skäl att föreslå någon riksdagens åtgärd. Motion Fi3 (mp) avstyrks.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *Allmänna pensionsfondens verksamhet år 1997* att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna,
2. beträffande *en etisk investeringspolicy för Allmänna pensionsfonden* att riksdagen avslår motion 1998/99:Fi3.

res. (mp)

Stockholm den 5 november 1998

På finansutskottets vägnar

Jan Bergqvist

I beslutet har deltagit: Jan Bergqvist (s), Mats Odell (kd), Lars Tobisson (m), Bengt Silfverstrand (s), Lisbet Calner (s), Johan Lönnroth (v), Lennart Hedquist (m), Sonia Karlsson (s), Fredrik Reinfeldt (m), Carin Lundberg (s), Sven-Erik Österberg (s), Siv Holma (v), Per Landgren (kd), Anna Åkerhielm (m), Peter Eriksson (mp), Lena Ek (c) och Lars Leijonborg (fp).

Reservation

En etisk investeringspolicy för Allmänna pensionsfonden (mom. 2) (mp)

Peter Eriksson (mp) anser

dels att den del av utskottets ställningstagande som börjar med ”Med anledning av” och slutar med ”Motion Fi3 (mp) avstyrks.” bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärens uppfattning att det är angeläget att AP-fonden skaffar sig en etisk policy för sina investeringar eftersom fonden är en viktig aktör på finansmarknaderna. Den etiska investeringspolicyn bör i första hand avse AP-fondens aktieinvesteringar. Men även för AP-fondens placeringar som görs i obligationslån bör det vara fullt möjligt att utveckla etiska kriterier. Regeringen bör således utarbeta en etisk investeringspolicy för AP-fondens placeringar. När arbetet är klart bör fondstyrelserna varje år i fondernas årsberättelser lämna en redogörelse för hur de etiska placeringskriterierna uppfylls. Vad utskottet anfört med bifall till motion Fi3 (mp) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *en etisk investeringspolicy för Allmänna pensionsfonden*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Fi3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Särskilt yttrande

En etisk investeringspolicy för Allmänna pensionsfonden

Johan Lönnroth och Siv Holma (båda v) anför:

Vänsterpartiet har tagit upp frågan om AP-fondens placeringar i motioner (1998/99:Fi708 och 1998/99:N336) som inlämnades under allmänna motionstiden i år. Motionerna berör till en del de frågor som tas upp i den miljöpartimotion som behandlas i detta betänkande. Vi återkommer till frågan i samband med behandlingen av Vänsterpartiets motioner.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Skrivelsen	1
Motionen.....	1
Utskottet	1
Skrivelsen	1
Motionen.....	3
Utskottets ställningstagande.....	3
Hemställan	3
Reservation	4
En etisk investeringspolicy för Allmänna pensionsfonden (mom. 2) (mp).....	4
Särskilt yttrande.....	5
En etisk investeringspolicy för Allmänna pensionsfonden (mom. 2) (v).....	5